

Bærum kommune
Postboks 700
1304 SANDVIKA

Deres ref:

Vår ref: IMJG

Slemmestad 9.12.2022

Uttalelse fra Oslofjordens Friluftsråd - Reguleringsplanforslag om ny friluft søy Lysakerfjorden Bærum kommune - detaljregulering med konsekvensutredning - ny 1. gangs behandling

Vi viser til varsel om reguleringsplanforslag om ny friluft søy Lysakerfjorden. Bærum kommune ønsker å anlegge et helt nytt offentlig friluftsområde i sjøen, inntil dagens strandarealer på østsiden av Fornebulandet utenfor Telenors hovedkontor. Hensikten er å øke tilbudet av gode friluftslivsarealer i strandsonen.

Oslofjordens Friluftsråd (OF) har i flere omganger tidligere kommet med kommentarer til planarbeidet, bl.a. i forbindelse med kommuneplanarbeidet i 2017 og i forbindelse med planer/skisser om å etablere kunstige friluftsliv søyer i samme område i 2017 samt innspill til forslag om friluftshalvøy 2020. OF ser positivt på at flere av innspillene er ivare tatt og at konsekvensutredning er gjennomført. OF var også representert på informasjonsmøtet som ble holdt på Fornebupiloten 8.11.2022. Vi ønsker her å gjenta flere av våre argumenter da vi mener ny kunnskap gir økt grunn til å ikke gjennomføre planene.

Oppsummert konklusjon

OF har siden 1933 jobbet for en ren og rik Oslofjord med et aktivt Friluftsliv. Dette er også tittelen på den Helhetlige tiltaksplanen for Oslofjorden publisert i 2021. Med samlet ny kunnskap om den økologiske tilstanden til Oslofjorden er fysiske forstyrrelser en av de faktorene som påvirker fjorden mest. Planene om å skape en øy av tunellstein griper inn i bevaring av naturmangfoldet i strandsonen og i sjøen både under anleggsfasen og i ettertiden. Utarbeidet konsekvensutredning konkluderer med middels negativ påvirkning på naturmangfold. OF mener konsekvensutredningen gir et godt faggrunnlag, men at den negative påvirkningen på naturmangfold bør veie tyngre med ny kunnskap om tilstanden i Oslofjorden. Vi anser at ulempene for naturmangfoldet er betydelig større enn fordelene for friluftslivet for allmennheten. Med denne bakgrunn og ut ifra et føre var prinsipp vil OF fraråde en utfylling i området.

Innspill om ny kunnskap og statlige retningslinjer

Det har kommet ny kunnskap om dårlig miljøtilstand i Oslofjorden spesielt gjennom Helhetlig plan for Oslofjorden. Stortinget har formulert følgende mål for planen: *“fjorden skal oppnå*

Adresse:
Vaterlandsveien 23
3470 Slemmestad

Telefon:
67 55 49 90
Nettside:
oslofjorden.org

E-post:
post@oslofj.no
Org.nummer:
971 454 415

Bankkonto:
7878 06 09566

god miljøtilstand, restaurere viktige naturverdier, fremme et aktivt friluftsliv og ivareta det biologiske mangfoldet i fjorden”.

Viktige utdrag i denne sammenheng fra innsatsområder og tiltak fra planen for Oslofjorden:

- Påvirkninger, om arealbruk (s. 8): *«... arealbruk også den største trussel mot naturmangfold. Oslofjorden er av de områdene i landet med høyest naturmangfold ...»*
- Innsatsområder og tiltak, om naturmangfold (s. 27): *«... unngå andre inngrep og tiltak på bløtbunnsområder, for å skåne verdifulle **bløtbunnsområder** inklusive **ålegrasenger** ...»* og *«Sikre viktige naturforekomster også i sjø i kommunal arealplanlegging (kommunene)»*

Vi viser også til statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen som kom i mai 2021 [Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no/no/tema/naturvern/planretningslinjer-for-differensiert-forvaltning-av-strandsonen-langs-sjoen/id2644444) Statsforvalteren understreker kommunens ansvar for å følge opp disse retningslinjene.

Negative konsekvenser for naturverdier

Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord påpeker at Oslofjorden bærer preg av nedslamming/formørking på grunn av økte tilførsler av partikler fra bekker og elver. Mudring og utfyllingsprosjekter i sjø vil lokalt i tillegg nedslamme og tildekke havbunnen.

Innsatsområde 4, Tiltak 24:

«Fraråde etablering av kunstige sandstrender og unngå andre inngrep og tiltak på bløtbunnsområder, for å skåne verdifulle bløtbunnsområder inklusive ålegrasenger og verdifulle kulturmiljø, og sikre forekomstene i arealplanleggingen». Utfylling i sjø medfører ofte at bunnlevende organismer som er avhengige av vanngjennomstrømming og gode oksygenforhold dør.

Konsekvensutredning Fagrapport Naturmangfold viser at det finnes mudderbunn med forekomster av sjøfjær samt ålegras i planområdet. Det er også registrert bløtbunnsområde på landsiden innenfor. Hele planområdet og omkringliggende områder vil påvirkes under den estimerte 4 års lange anleggsfasen der bløtbunnsorganismer og ålegress vil tildekkes eller nedslammes i større eller mindre grad. Bløtbunnsområder på dypt vann i planområdet vil forsvinne. Ålegras som får dårligere lysforhold gjør dem mindre i stand til å vokse og kun de plantene som står grunnest vil overleve. Nedre voksegrense for ålegras og alger har de siste 60-70 årene blitt grunnere og grunnere. Argumentet om manglende kartleggingsdata om sjøfjærbunn må tale til fordel for bevaring av lokaliteten heller enn å miste den. Sjøfjær er en filtrerende organisme som bidrar til å rense sjøvann. Naturtypen sjøfjær spiller en viktig økologisk rolle ettersom den danner strukturell kompleksitet i et ellers homogent habitat. Slik danner den et gjemmede for egg, larver og juvenile fisk, og bidrar derfor til økt biodiversitet. I fagrapporten bemerkes det at sjøfjærbunn har internasjonal status som truet eller minkende habitat og at sjøfjærbunn vurderes som et funksjonsområde for spesielt hensynskrevende arter.

Det er registrert en ålegraseng på ca. 100 m² som har stor tetthet av planter. Til orientering finnes det ingen ålegrasenger i nabokommunen Oslo kommune, men det startet opp et restaureringsprosjekt gjennom NIVA bla ved Gressholmen og i Frognerkilen. OF er derfor uenig i konklusjonen i 6.2.1 i KU Fagrapport Naturmangfold om at bløtbunnsområder blir noe forringet med bakgrunn om at det finnes mye ålegras i Bærum kommune. Det er viktig å se det regionale perspektivet og hvor viktig det er å bevare alle forekomster som kan bidra til at

nye ålegrasenger etablerer seg i nærområdet. Argumentet om at ålegrasengen er liten må tale til fordel for bevaring av lokaliteten heller enn å miste den.

Ålegrasenger er undervannsenger på sand- og mudderbunn i grunne havområder, og er på mange måter havets matkammer på grunna. Ålegrasenger er foreslått som en utvalgt naturtype etter naturmangfoldloven § 52. Det foreligger internasjonale forpliktelser til å ivareta denne naturtypen, som er leve- og oppvekstområde for en rekke små og store organismer, som f.eks. kysttorsken. Hele området er regnet for viktig gytefelt. Dette betyr at ålegrasenger i dette området blir spesielt viktige oppvekstområder for yngel og småfisk. Naturtypen er også leverandør av flere andre viktige økosystemtjenester som f.eks. rensing av vann, binding av sedimenter for å forhindre erosjon, og bølgebrytning. Å ødelegge sjøbunnen og vekstvilkårene for ålegras i et så viktig oppvekstområde mener vi kan stride imot naturmangfoldloven. Naturmangfoldloven § 6. **Aktsomhetsplikten** innebærer at enhver plikter å opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet i strid med forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Vi nevner også Stortingsmelding: Meld. St. 29 (2020–2021), Heilskapleg nasjonal plan for bevaring av viktige område for marin natur, punkt 5 Tiltak for bevaring av viktige område for marin natur som fremhever «Bevaring av viktige område for marin natur vil ha effekt på levering av **økosystemtenester** i havet, som biologisk produksjon, grunnlag for hausting og verdiskaping og kor robuste dei er mot effektar av klimaendringar».

Fiskebestander generelt er sterkt redusert i Oslofjorden, spesielt torskebestanden. Utenfor Sandtangen, svært nær planområdet, ligger en fiskegrunne. Det også er registrert den katadrome fisken ål (CR - kritisk truet) i området. OF er også bekymret for tiltakets virkning på gyte- og oppvekstområder for fisk og konsekvensene tiltaket får på anadrom fisk (laks og sjøørret). Som nevnt tidligere er både ålegrasenger og sjøfjærbunn oppholdsområde for fisk og fiskeyngel.

Verneområdet Lagmannsholmen er godt beskrevet i fagrapporten og belyser verdiene om geologisk viktig lokalitet og en viktig hekkeplass for sjøfugl. I verneformålet framgår hensynet til sjøfuglene og deres hekkeplasser sammen med øvrig plante- og dyreliv. Det som ikke kommer tydelig frem er at det omkringliggende marine området er matfatet til sjøfuglene som hekker her. Under hekketiden sparer fuglene energi på å ikke reise langt for å få tak i småfisk til ungene. Fagrapporten viser at både naturtypene ålegrasengen og sjøfjær er viktige oppvekstområder for småfisk, se også fig.7 som dokumenterer tilstedeværelse av småfisk og yngel. Det er nevnt muligheter for å etablere et kunstig hekkeskjær for sjøfugl i området. Med tanke på kort avstand og forstyrrelser fra en ny friluft søy med stor aktivitet er vi spørrende til om dette er et godt avbøtende tiltak. Sjøfuglkolonien på Lagmannsholmen sliter allerede i dag med at ferdselsrestriksjonene ikke overholdes. En fireårig anleggsfase anser vi også som forstyrrende og uheldig for hekkende sjøfugl på Lagmannsholmen.

Vi anser at tiltaket kan medføre negative konsekvenser for vegetasjonstypen åpen grunnlendt kalkmark på landsiden. Landskapet på Sandtangen og Smedtangen består av urørt, åpen grunnlendt kalkmark som er en vegetasjonstype unik for strandsonen i indre Oslofjord med A-verdi, som i hovedsak finnes i Osloområdet. Denne naturtypen ble ved kongelig resolusjon i 2020 en utvalgt naturtype. At en naturtype har status som utvalgt, betyr at det skal tas særlig hensyn til forekomster av den i arealplanlegging, utbygging og andre naturinngrep. Vi anser at det vil være vanskelig å ivareta lokaliteten på en tilfredsstillende måte dersom det anlegges en

anleggsvei gjennom naturtypen som foreslått. Videre må det regnes med økt ferdsel i området rundt halvøya som følge av tiltaket som kan ha negative konsekvenser for Smedtangen.

Innspill om Friluftsliv

OF ser positivt på at Bærum kommune jobber for et aktivt friluftsliv. Fagrapporten om friluftsliv er god men vi savner koblingen til at en ren og rik fjord også vil gi et godt friluftsliv for mange mennesker. Friluftsliv er også aktiviteter i strandkanten med undring over livet i fjæra og under vann som snorkling og dykking (eksempelvis har Bærum undervannsklubb dykket mye langs en fjellvegg i planområdet). Det foregår i dag også fiske med stang etter spesielt sjørret og laks i dette området da Lysakerelva innenfor er en lakseførende elv. Forringelse av naturmangfoldet og økosystemet i dette området som allerede er sårbart vil kunne gi færre naturopplevelser de nærmeste ti-årene etter inngrepet. Det er også kjent at fremmedarter som stillehavsøsters lett slår seg ned på ny hardbunn og arten utgjør som kjent et problem for badende og fortrenger andre arter. OF støtter ellers kommunens arbeid med en sammenhengende kyststi.

Klimaendringer har ellers medført en økende grad av erosjon på grunn av styrtregn. Ei flat øy laget av fyllstein med et tynt jorddekke over vil være sårbart for de klimautfordringene vi står ovenfor i fremtiden. Artsrike økosystem på land og i sjø har større motstandsdyktighet mot klimautfordringer. Det vil derfor være bedre å forbedre mulighetene artene som allerede er funnet i området, har til å overleve. Dette vil også spare store driftskostnader for å vedlikeholde plen og strender på øya.

Alternative forslag til gjenbruk av overskuddsmasser

OF har tidligere uttalt seg om at alternativ dumpelokalitet ved Lakseberget vil være en bedre lokalitet som gagnar friluftslivet mer og der det uansett er omfattende planer for E18 og stort behov for restaurering av sjøbunnen. NIVA har også tidligere laget en rapport som påpeker at Lakseberget er en bedre lokalitet enn Fornebu. Dette tverrfaglige forumet som Bærum kommune opprettet i forbindelse med tidligere plan om ny friluftslivskonkluderer med følgende i sin rapport:

«... planene for friluftsliv i Lysakerfjorden innebærer et stort, irreversibelt inngrep i et unikt område, med store biologiske, geologisk og landskapsmessige verdier. Vår anbefaling er derfor å finne en alternativ lokalitet som har behov for reparasjon /naturforbedrende tiltak. Lakseberget er allerede forstyrret og sterkt modifisert. Lakseberget har behov for reparasjon, og vil kunne ha nytte av et naturforbedrende tiltak. Det vil derfor være en vinn-vinn-situasjon for kommunen å kunne bruke kortreiste overskuddsmasser til å skape et nytt friluftslivsområde og nye biotopforbedrende landskap ved Lakseberget. ...» Rapporten påpeker videre at det ikke er behov for naturforbedrende tiltak i form av tunellstein i sjø utenfor Telenorstranda, men oppfordrer til et samarbeide med Oslo kommune som kan ha behov for å etablere kunstige rev av stedegne stein i Oslos Indre Havn. Det påpekes at Bærum kommune i liten grad har «...forekomst av degradert urban strandsone...», noe Oslo kommune har mye av. OF oppfordrer til et tettere regionalt samarbeide.

Konklusjon

OF fraråder planene om å etablere en friluftsoy i Lysakerfjorden da vi anser at konsekvensene er for store for naturmangfoldet og økosystemet. Ny kunnskap om dårlig økologisk tilstand i Oslofjorden gir klare retningslinjer om hvilke aktiviteter som fører fjorden i negativ retning.

Dersom Bærum kommune allikevel gjennomfører planene bør følgende avbøtende tiltak vurderes og vektlegges:

- Forurensning under arbeidet:
 - Ivareta naturmangfold i influensområdet i så stor grad som mulig. Fortrinnsvis endre utforming og størrelse på øya slik at ålegrasengen ikke blir påvirket.
 - Opprette dyptgående doble siltgardiner som et minimum for å hindre nedslamming. Vurdere andre tiltak som kan hindre nedslamming og for bred spredning av stein.
 - Stoppe arbeid under sterk utstrømning fra Lysakerelva for eksempel vårløsning og ved episoder med styrtregn.
 - Miljøovervåke tiltaksområdet under anleggs- og driftsfase.
 - Tilpasse arbeidet til tidsperioder der det er få badende, utenom hekkeperiode for sjøfugl og gyting for laks (Lysakerselva er ei bærekraftig lakseelv der Sollerudtranda skole bygget fisketrapp i 1991 og fortsatt har forvaltningsansvaret).
 - Sprengstein må være fri for nitrogenforbindelser, plast- og sprengtråder
 - Massetransport på lekter sjøvegen fra nærmeste oppfyllingssted nær E-18 slik at det ikke kjører over sårbar flora, utvalgt naturtype åpen grunnlendt kalkmark og viktig geologisk forekomst.
- Natur og miljø:
 - Gjennomføre tiltak i strandsonen på øya og i sjøbunnen for å gjenskape et naturlig marint liv. Det er en blanding av bløtbunn steinstrender og fjellrabber av kambrosilur i strandsonen. En variasjon av dette vil skape større muligheter for rikt liv i fjæresonen.
 - Det bør etableres naturlig vegetasjon på land med større artsrikdom enn en stor artsfattig dyrket gressplen.
 - Restaurere sjøbunnen. Bevare ålegraseng evt flytte og reetablere.
 - Ved nye strukturer som etableres i sjøen er det å forvente at fremmedarten stillehavsøsters samt ettårige grønnalger vil fremtre først. Det bør foreligge en plan på fjerning av østers der det tilrettelegges for bading.
- Friluftsverdier:
 - Drift og tilsyn med øya fra sjøsiden gjennom skjærgårdstjenesten. Dette kan gjøre utformingen av broa til en enklere gangbro som vil påvirke sårbar natur i strandområdet mindre.
 - Koble avstikkeren over broa til øya med kyststien på landsiden. Skilting og merking etter skiltmalen for kyststier (oslofjorden.org)
 - Tilstrebe universell tilrettelegging fra turveinettet på landsiden – bredde og stigning.
 - Tilstrebe enkel tilkomst for ikke-motoriserte båter som kajakk og SUP-brett.

Det er viktig at tiltaket hele tiden vurderes opp mot «Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv».

OF takker for muligheten til å spille inn våre kommentarer til planen.

**Med vennlig hilsen
OSLOFJORDENS FRILUFTSRÅD**

Kjetil Johannessen
Avd. leder plan og friområder

Inger-Marie Juel Gulliksen
seniorrådgiver